

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра економіки та соціально-поведінкових наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Кірдан О. П.

9 серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 16 ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань **23 Соціальна робота**

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність **232 Соціальне забезпечення**

(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма **«Соціальне забезпечення»**

(назва освітньої програми)

Робоча програма з дисципліни «Економічні основи соціального забезпечення» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 232 Соціальне забезпечення.

Розробник: Бержанір А. Л., доцент кафедри соціальних і правових дисциплін, кандидат соціологічних наук, доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки та соціально-поведінкових наук протокол № 1 від «9» серпня 2022 року

Завідувач кафедри економіки
та соціально-поведінкових наук _____ (Кірдан О. П.)
(підпис)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету соціальної та психологічної освіти.

Протокол №1 від 9 серпня 2022 року.

Голова науково-методичної комісії факультету соціальної та психологічної освіти
_____ (Бондаренко Г. В.)
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	4/120	
Курс	I	
Семестр	1	
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, у тому числі:	120	
Аудиторні:	60	
Лекційні	30	
Семінарські / Практичні	30	
Лабораторні	–	
Самостійна робота	50	
Індивідуальні завдання	10	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета: вивчення економічних основ соціального забезпечення; набуття студентами необхідних знань, умінь і навичок з економічних основ соціального забезпечення як сфери їх майбутньої професійної діяльності; формування у студентів економічного мислення на основі знання сучасних економічних законів, закономірності, категорій.

Завдання:

1. Вивчити сутність і структуру економічного простору соціального забезпечення, закономірності економічних процесів у соціальній сфері, економічні зв'язки та їх зміну у соціальній структурі суспільства.

2. Виявити вплив економічних чинників на соціальне благополуччя суспільства у цілому, окремих соціальних груп, прошарків, індивідів в умовах ринкової економіки.

3. Визначити і охарактеризувати джерела, принципи, порядок фінансування соціального забезпечення.

4. Вивчити основи організації економічної діяльності та кадрову політику установ і служб соціальної сфери.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач:

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК 10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності (ФК).

ФК 2. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

ФК 7. Здатність застосовувати методики індивідуальних обрахунків адресної соціальної допомоги, методики індивідуальних обрахунків призначення субсидій, соціальної допомоги мало захищеним категоріям населення, допомоги по безробіттю.

ФК 16. Здатність аналізувати комплексні проблеми щодо соціально-економічного, правового та фінансового аспектів.

3. Результати навчання за дисципліною

Очікувані результати навчання:

ПРН 5. Використовувати механізми призначення фінансової соціальної допомоги, пенсій.

ПРН 6. Застосовувати базові знання про основи економічної допомоги об'єктам соціального захисту.

ПРН 10. Визначати умови соціально-економічної підтримки різних категорій населення.

ПРН 12. Аналізувати ефективність соціально-економічної підтримки населення та здійснювати відповідну корекцію в межах компетентності.

ПРН 13. Аналізувати та оцінювати рівень матеріально-економічного захисту різних категорій населення.

ПРН 21. Визначати зміст професійної діяльності у сфері соціального забезпечення щодо розв'язання комплексних проблем на основі аналізу соціально-економічного, правового та фінансового аспектів.

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Теоретико-методологічні основи економіки соціального забезпечення

Тема 1. Предмет, завдання, принципи і методи економічної діяльності у соціальній сфері

Предмет і завдання курсу «Економічні основи соціального забезпечення». Сутність і особливості економічної діяльності у сфері соціального забезпечення. Предмет вивчення курсу: економічні процеси у суспільстві та їх вплив на соціум і соціальне благополуччя суспільства в цілому, соціальних груп і окремих особистостей; закономірності розвитку економічних відносин різних суб'єктів і функціонування соціального забезпечення, соціальних служб, установ і підприємств соціального обслуговування населення в суспільстві. Основні принципи економіки соціального обслуговування як відображення загальних принципів

соціального забезпечення та специфіки економічного розвитку соціальної сфери (економічної справедливості, суспільної доцільності, пріоритету держави, соціально-економічного реагування, економічної ефективності тощо). Економічний простір соціального забезпечення. Характеристика розвитку соціальної системи, економічної взаємодії інститутів соціального захисту, її суб'єктів і об'єктів, що забезпечують умови для нормальної життєдіяльності членів суспільства, задоволення їх потреб.

Тема 3. Взаємозв'язок і взаємозалежність економічної та соціальної політики держави

Діалектика економічного і соціального у ринковій економіці. Об'єктивна необхідність соціального захисту населення у суспільстві ринкових відносин. Основні передумови необхідності формування системи соціального захисту населення в умовах ринку: підвищення питомої ваги приватної власності на засоби виробництва; зміна системи розподілу матеріальних і духовних благ; стратифікація суспільства, зростання чисельності та збільшення соціально вразливих категорій населення; відчуження виробника від засобів виробництва; зростання безробіття; зниження рівня життя населення тощо. Етапи зміни соціальної спрямованості економічної політики держави відповідно до практики ринкових відносин. Визнання державою і суспільством своєї відповідальності за дотримання економічних і соціальних прав людини на достатній рівень життя і безперервне його поліпшення. Об'єктивні та суб'єктивні умови реалізації напрямів соціальної політики. Механізми соціальної координації. Соціальні суперечності економіки України та шляхи їх розв'язання.

Тема 3. Соціалізація економіки і соціальна політика як пріоритетні напрями соціально-економічної діяльності держави

Об'єктивна необхідність соціалізації економічного розвитку країни. Соціальні наслідки економічних відносин. Роль економічних чинників для розвитку соціальної сфери. Визначення подвійної ролі людини у суспільному виробництві. Сутність теорії людського капіталу. Співвідношення категорій «економічна ефективність» і «соціальна справедливість». Сутність і завдання соціальної політики. Види і принципи соціальної політики. Етапи формування і реалізації соціальної політики. Система соціального захисту і соціальних гарантій як фундаментальний спосіб реалізації соціальної політики держави. Державні соціальні гарантії та їх структура. Державні соціальні стандарти. Визначення соціальних норм і нормативів. Складові механізму розподілу та перерозподілу доходів. Мінімальний споживчий бюджет і мінімальна заробітна плата. Вартісна межа малозабезпеченості. Економічна політика держави щодо ринку праці та зайнятості населення.

Тема 4. Державне прогнозування, програмування та макроекономічне планування як складова економічної політики

Сутність соціально-економічного прогнозування. Державний прогноз економічного і соціального розвитку країни. Функції соціально-економічного прогнозування. Необхідність дотримання принципів соціально-економічного прогнозування. Класифікація прогнозів. Методи та моделі прогнозування. Визначення критеріїв класифікації методів прогнозування. Роль моделювання у формуванні прогнозів соціально-економічного розвитку. Сутність державного програмування. Види державних програм. Порядок розробки і виконання державних цільових програм. Концептуальні основи державних цільових програм. Макроекономічне планування у системі державного регулювання економіки. Основні форми макроекономічного планування та їх застосування для формування стратегії розвитку національної економіки.

Тема 5. Матеріальний добробут населення, його структура та динаміка

Добробут населення: поняття, сутність, показники. Вплив відносин власності на добробут населення. Індикатори рівня і якості життя. Середня тривалість життя. Сукупні, номінальні, реальні доходи населення. Обсяг виплат і пільг. Рівень і структура соціально-споживаних товарів і послуг. Рівень і динаміка цін на основні предмети споживання, тарифи комунальних і транспортних послуг. Умови праці. Житлові умови. Тривалість робочого дня і робочого тижня. Рівень освіти та медичного обслуговування. Потенціал індивідуального розвитку людини як узагальнюючий показник добробуту населення країни. Обсяг і структура споживання. Мінімальний споживчий бюджет і прожитковий мінімум. Динаміка матеріального добробуту і економічна диференціація населення. Критерії забезпеченості та бідності. Соціально-економічний потенціал сім'ї як показник добробуту.

Тема 6. Соціально-економічний статус як чинник диференціації у соціальному захисті

Соціально-економічний статус: сутність і чинники його формування. Види відхилення економічного статусу і показники. Джині-коефіцієнт і доцільний коефіцієнт: поняття, значення та динаміка. Об'єктивні основи стратифікації суспільства. Соціальна стратифікація суспільства та соціально-економічний статус різних груп і верств населення, їх взаємозалежність. Диференціація економічного статусу як основа соціального розшарування суспільства. Грошові доходи населення: джерела формування, структура, динаміка. Теорія флуктуації економічного статусу (гіпотези Маркса К., Парето В., Сорокіна П.). Поняття соціальної та економічної диференціації населення. Основні критерії соціальної диференціації населення і їх види. Диференціація форм і методів підвищення соціально-економічного потенціалу сім'ї, різних категорій громадян. Забезпечення належного соціально-економічного статусу громадян як мета соціального захисту. Основні соціально-економічні методи для вирівнювання соціально-економічного статусу населення. Бідність як явище соціально-економічної диференціації населення.

Тема 7. Системи забезпечення соціального захисту в зарубіжних країнах

Специфіка систем соціального захисту у різних країнах світу. Залежність систем соціального захисту від особливостей діяльності суспільних інститутів забезпечення загального добробуту, національних особливостей і культурних традицій. Універсальна модель соціального захисту як засіб досягнення соціальної справедливості у суспільстві, скорочення нерівності у розподілі соціальних та економічних ресурсів шляхом абсолютного зменшення різниці у статусі та доходах. Характеристика континентальної (консервативної) моделі. Особливість ліберальної (англосаксонської) моделі – соціальний захист найбідніших верств населення. Соціальне забезпечення усіх громадян у скандинавській моделі. Позитивні сторони і недоліки південноєвропейської моделі. Доцільність впровадження сучасних існуючих систем соціального захисту або їх елементів з урахуванням соціально-економічної ситуації в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Організація економічної діяльності установ соціального забезпечення

Тема 8. Сутність і особливості економічної діяльності у системі соціального захисту населення

Організаційно-економічні основи соціального забезпечення та його особливості на сучасному етапі. Державна гарантія прав громадян на соціальне забезпечення, його види та структура. Специфіка економічних відносин у соціальній сфері. Організаційно-економічний механізм здійснення соціального забезпечення. Фонди соціального забезпечення і джерела їх формування. Відповідність умов і норм пенсійного забезпечення з економічними можливостями держави. Економічні основи концепції реформи пенсійного забезпечення та створення пенсійної системи, що відповідає ринковій економіці. Розміри пенсій і їх співвідношення з оплатою праці і мінімальним прожитковим мінімумом. Перерахунок та індексування пенсій. Соціальне забезпечення як система виплат, послуг і пільг із задоволення соціально-економічних потреб населення. Мінімальні державні соціально-економічні гарантії, пільги та виплати різним верствам населення. Мінімальні державні гарантії і мінімальні соціальні стандарти: поняття, сутність, значення. Система гарантій в галузі пенсійного забезпечення, виплат, оплати праці, медичного обслуговування, освіти тощо. Класифікація державних соціально-економічних гарантій в залежності від об'єкта соціального захисту (люди похилого віку, інваліди, діти, безробітні тощо). Нормативно-правові документи, що закріплюють гарантії та пільги. Проблеми удосконалення соціально-економічних гарантій з підтримки соціально незахищених груп населення.

Тема 9. Економічні механізми реалізації соціального забезпечення

Системні характеристики діяльності соціальних закладів. Організації, служби соціального забезпечення як вид бюджетних установ. Характеристики установ соціального забезпечення: державне фінансування, централізоване планування і управління, специфіка підбору кадрів, основні принципи організації та оплати праці працівників. Механізм соціального забезпечення, проблеми функціонування і шляхи його вдосконалення. Способи досягнення соціальних цілей на основі економічних принципів. Фонди соціального забезпечення і джерела їх формування. Механізми впровадження соціальних трансфертів. Економічна сутність соціального страхування. Діяльність страхових фондів. Економічні основи концепції реформи пенсійного забезпечення та створення пенсійної системи, що відповідає ринковій економіці.

Тема 10. Економічна діяльність сім'ї і домогосподарства у системі соціального забезпечення

Сутність, соціально-економічні характеристики та ознаки сім'ї і домогосподарства. Економічна функція сім'ї та напрямки її реалізації. Сім'я і домогосподарство: співвідношення категорій. Виробнича складова домашньої праці в умовах ринкової економіки. Домашня праця і проблема безробіття. Визначення специфіки домашньої економіки. Переваги і недоліки домогосподарств. Основні напрями активізації господарської активності домогосподарств. Економіка сім'ї як частина економічного простору соціальної роботи. Соціальні наслідки економічної активності сім'ї. Підвищення рівня і якості життя як головна мета економічної діяльності сім'ї. Сімейний бюджет: поняття, значення, структура. Джерела доходів і витрат сім'ї. Витрати сімейного бюджету. Проблема балансу доходів і витрат сім'ї. Дефіцит сімейного бюджету. Шляхи досягнення збалансованості сімейного бюджету.

Тема 11. Фінансові основи соціального забезпечення

Фінансування у системі соціального захисту населення. Сутність, принципи, основні джерела і порядок формування системи фінансів для соціальної сфери. Основні функції фінансування. Бюджетне фінансування соціальної сфери: проблеми і недоліки. Бюджетні дотації та їх соціальне значення. Особливості фінансування соціальної роботи з місцевого бюджету. Джерела і структура місцевого бюджету, принципи його формування. Роль і призначення позабюджетних фондів. Пряме і непряме фінансування соціальної роботи. Соціальні пільги: роль і проблеми. Програмно-цільове фінансування, його переваги, протиріччя і проблеми. Особливості фінансування соціальної роботи в умовах переходу до ринкових відносин. Формування фондів соціальної підтримки населення та їх роль в соціальному захисті найбільш уразливих груп суспільства. Об'єктивна необхідність зниження частки державних вкладень і зростання ролі соціального страхування у створенні джерел фінансування соціального забезпечення.

Тема 12. Економічна діяльність загальнопрофільних та спеціалізованих соціальних служб

Економіка загальнопрофільних і спеціалізованих соціальних служб. Економіка установ і підприємств соціального обслуговування як некомерційна діяльність з метою найбільш повного задоволення соціальних потреб населення і високу ефективність вкладених коштів. Основні функції, види та форми економічної діяльності загальнопрофільних і спеціалізованих установ і підприємств соціального обслуговування (комплексні центри соціального обслуговування, територіальні центри соціальної допомоги сім'ї та дітям, соціальні притулки, будинки-інтернати тощо). Планування, фінансування, організація і оплата праці працівників як необхідні елементи економіки установ і підприємств соціального обслуговування населення. Економічний статус соціальних працівників, його нормативне забезпечення та матеріальна мотивація праці. Особливості економічної діяльності установ соціального обслуговування різних форм власності. Проблеми економіки загальнопрофільних і спеціалізованих установ і підприємств соціального обслуговування населення та можливі шляхи їх вирішення.

Тема 13. Соціальна та економічна ефективність діяльності соціальних служб

Економічна ефективність діяльності соціальних служб. Економічна ефективність як напрям загальної ефективності у соціальній роботі. Ефективність як міра задоволення соціально-економічних потреб людини. Поняття ефективності соціальної роботи. Основні елементи ефективності: мета, результат, витрати, загальноприйняті норми. Критерії і методи визначення ефективності соціальної роботи. Соціальні нормативи як узагальнений критерій оцінки ефективності соціальної діяльності. Методи визначення ефективності соціальної роботи: статистичний, порівняльний, соціально-демографічний аналіз; соціологічні дослідження; математичне моделювання тощо. Нові наукові підходи до оцінки результативності соціальної роботи: проблемно-орієнтований підхід, клінічна оцінка тощо. Проблеми визначення економічної ефективності соціальної роботи та основні напрямки їх вирішення.

Тема 14. Аналіз та аудит діяльності установ соціального забезпечення

Сутність і предмет економічного аналізу. Завдання економічного аналізу діяльності соціальних установ. Обґрунтування виконання державного завдання за кількісними і якісними параметрами. Види, методи і характерні особливості економічного аналізу діяльності соціальних установ. Методика економічного аналізу як системи прийомів і способів, які застосовуються для вивчення господарсько-економічних процесів у системі соціального забезпечення. Інтерпретація фінансового аналізу як сукупності методів, що використовуються для обробки та аналізу даних про фінансово-економічну діяльність установи соціального забезпечення з метою прийняття рішень щодо її розвитку. Основні завдання фінансового аналізу діяльності

соціальних установ. Основні напрямки фінансового аналізу. Застосування соціального аудиту для оцінки та підвищення ефективності функціонування роботи установ соціального забезпечення. Об'єкт і предмет соціального аудиту. Нормативна основа, види і завдання соціального аудиту. Проблема використання результатів соціального аудиту для підвищення рівня ефективності установ соціального забезпечення.

Тема 15. Економічні принципи функціонування недержавного соціального забезпечення

Роль і значення соціальних проектів у підприємницькій діяльності некомерційних установ і підприємств соціальної сфери обслуговування. Основні напрямки підвищення економічної ефективності у підприємницькій діяльності соціальних служб. Проблеми розвитку економічної системи соціальних послуг, розширення їх асортименту та доступності для населення. Надання недержавних соціальних послуг. Економічний механізм і принципи недержавного пенсійного забезпечення. Сутність та особливості недержавних пенсійних фондів. Спільні та відмінні риси недержавних пенсійних фондів та фондів соціального страхування. Види недержавних пенсійних фондів та їх організаційна структура. Доходи та видатки недержавних пенсійних фондів. Проблеми функціонування та перспективи розвитку недержавних пенсійних фондів.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	ср		л	п	лаб.	інд.	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи економіки соціального забезпечення												
Тема 1. Предмет, завдання, принципи і методи економічної діяльності у соціальній сфері	8	2	2			4						
Тема 2. Взаємозв'язок і взаємозалежність економічної та соціальної політики держави	8	2	2			4						
Тема 3. Соціалізація економіки і соціальна політика як пріоритетні напрями соціально-економічної діяльності держави	8	2	2			4						
Тема 4. Державне прогнозування, програмування та макроекономічне планування як складова економічної політики	8	2	2			4						

Тема 5. Матеріальний добробут населення, його структура та динаміка	8	2	2			4						
Тема 6. Соціально-економічний статус як чинник диференціації у соціальному захисті	7	2	2			3						
Тема 7. Системи забезпечення соціального захисту у зарубіжних країнах	7	2	2			3						
Разом за змістовим модулем 1	54	14	14			26						
Змістовий модуль 2. Організація економічної діяльності установ соціального забезпечення												
Тема 8. Сутність і особливості економічної діяльності у системі соціального захисту населення	7	2	2			3						
Тема 9. Економічні механізми реалізації соціального забезпечення	7	2	2			3						
Тема 10. Економічна діяльність сім'ї і домогосподарства у системі соціального забезпечення	7	2	2			3						
Тема 11. Фінансові основи соціального забезпечення	7	2	2			3						
Тема 12. Економічна діяльність загальнопрофільних та спеціалізованих соціальних служб	7	2	2			3						
Тема 13. Соціальна та економічна ефективність діяльності соціальних служб	7	2	2			3						
Тема 14. Аналіз та аудит діяльності установ соціального забезпечення	7	2	2			3						
Тема 15. Економічні принципи функціонування недержавного соціального забезпечення	7	2	2			3						
Разом за змістовим модулем 2	56	16	16			24						
Усього годин	110	30	30			50						
Модуль 2												
ІНДЗ	10					10						
Усього годин	120	30	30			10	50					

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Предмет, завдання, принципи і методи економічної діяльності у соціальній сфері	2	
2.	Взаємозв'язок і взаємозалежність економічної та соціальної політики держави	2	
3.	Соціалізація економіки і соціальна політика як пріоритетні напрями соціально-економічної діяльності держави	2	

4.	Державне прогнозування, програмування та макроекономічне планування як складова економічної політики	2	
5.	Матеріальний добробут населення, його структура та динаміка	2	
6.	Соціально-економічний статус як чинник диференціації у соціальному захисті	2	
7.	Системи забезпечення соціального захисту у зарубіжних країнах	2	
8.	Сутність і особливості економічної діяльності у системі соціального захисту населення	2	
9.	Економічні механізми реалізації соціального забезпечення	2	
10.	Економічна діяльність сім'ї і домогосподарства у системі соціального забезпечення	2	
11.	Фінансові основи соціального забезпечення	2	
12.	Економічна діяльність загальнопрофільних та спеціалізованих соціальних служб	2	
13.	Соціальна та економічна ефективність діяльності соціальних служб	2	
14.	Аналіз та аудит діяльності установ соціального забезпечення	2	
15.	Економічні принципи функціонування недержавного соціального забезпечення	2	
Всього		30	

7. Самостійна робота

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Предмет, завдання, принципи і методи економічної діяльності у соціальній сфері	4	
2.	Взаємозв'язок і взаємозалежність економічної та соціальної політики держави	4	
3.	Соціалізація економіки і соціальна політика як пріоритетні напрями соціально-економічної діяльності держави	4	
4.	Державне прогнозування, програмування та макроекономічне планування як складова економічної політики	4	
5.	Матеріальний добробут населення, його структура та динаміка	4	
6.	Соціально-економічний статус як чинник диференціації у соціальному захисті	3	
7.	Системи забезпечення соціального захисту у зарубіжних країнах	3	
8.	Сутність і особливості економічної діяльності у системі соціального захисту населення	3	
9.	Економічні механізми реалізації соціального забезпечення	3	
10.	Економічна діяльність сім'ї і домогосподарства у системі соціального забезпечення	3	
11.	Фінансові основи соціального забезпечення	3	

12.	Економічна діяльність загальнопрофільних та спеціалізованих соціальних служб	3	
13.	Соціальна та економічна ефективність діяльності соціальних служб	3	
14.	Аналіз та аудит діяльності установ соціального забезпечення	3	
15.	Економічні принципи функціонування недержавного соціального забезпечення	3	
Всього		50	

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з навчальної дисципліни «Економічні основи соціального забезпечення» – це вид науково-дослідної роботи здобувачів, яка містить результати дослідницького пошуку і відображає рівень їх навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчальної дисципліни, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності. Результати досліджень подаються у реферативній формі. Зміст ІНДЗ: завершена теоретично-практична робота у межах навчальної програми дисципліни, яка виконується на основі використання знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних і практичних занять.

Тематика індивідуальних навчально-дослідних завдань з навчальної дисципліни «Економічні основи соціального забезпечення»

1. Соціально-орієнтована держава: поняття, мета та завдання, принципи функціонування та чинники становлення.
2. Бюджет соціальної спрямованості.
3. Типи (моделі) соціальної держави: порівняльна характеристика.
4. Моделі розподілу доходів суспільства та соціальна справедливість.
5. Проблема бідності в Україні та шляхи її вирішення.
6. Механізм соціальних трансфертів.
7. Структура органів управління організаціями соціального захисту населення.
8. Монетизація пільг як напрямок перетворень у сфері соціального забезпечення.
9. Підприємницька діяльність в сфері соціального обслуговування.
10. Фінансова політика у соціальній сфері.
11. Програмно-цільове фінансування соціальної роботи: підстави, переваги та проблеми
12. Роль і зміст маркетингової діяльності в соціальній сфері.
13. Бюджетно-страхова модель фінансування закладів охорони здоров'я.
14. Ринок соціального страхування.
15. Добровільне медичне страхування в умовах ринку.

16. Економічний статус соціального працівника: стан і проблеми.
17. Франчайзинг як елемент розширення економічних можливостей підприємництва у платному секторі соціальних послуг.
18. Недержавні суб'єкти соціальної роботи та особливості їх фінансування.
19. Інноваційне підприємництво у галузях соціально-культурного комплексу.
20. Планування діяльності організацій соціальної сфери.
21. Залучені джерела фінансування організацій соціальної сфери та соціального захисту населення.
22. Державні і власні джерела фінансування організацій соціальної сфери та соціального захисту населення.
23. Взаємодія економічного середовища і соціальної сфери.
24. Державні гарантії та мінімальні соціальні стандарти в Україні.
25. Особливості бюджетного фінансування установ соціального забезпечення.
26. Зарубіжний досвід фінансування системи соціального захисту населення.

9. Методи навчання

З метою формування професійних компетенцій активно впроваджуються як традиційні, так і інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення освітнього процесу:

- словесний метод (лекція, евристична бесіда);
- практичний метод (семінарські заняття);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, складання реферату);
- новітні інформаційні методи у поєднанні з комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні тощо).

10. Методи контролю

Оцінювання знань з навчальних дисциплін здійснюється на основі результатів поточного контролю і підсумкового контролю знань (**заліку**).

Об'єктом оцінювання знань є програмний матеріал навчальної дисципліни, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточного контролю.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня оволодіння здобувачами конкретних тем. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на практичних

заняттях, експрес-контролю, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних навчально-дослідних завдань (рефератів), контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом.

Об'єктами поточного контролю знань здобувачів є:

- систематичність та активність роботи на практичних заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.

Під час контролю систематичності та активності роботи на практичних заняттях оцінці можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах; активність під час обговорення питань, що винесені на заняття тощо.

Під час контролю виконання завдань для самостійного опрацювання оцінці можуть підлягати: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; написання рефератів, есе; підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, підготовка реферативних матеріалів тощо.

Розподіл загальної кількості балів, за якими оцінюється вся поточна робота, форми проведення контрольних заходів та критерії їх оцінювання, визначаються робочими програмами і доводяться до відома здобувачів на початку семестру.

Здобувачам, які брали участь в позанавчальній науковій діяльності (в роботі конференцій, підготовці наукових публікацій) і досягли значних результатів, можуть додаватись додаткові бали за результати поточного контролю з відповідної дисципліни.

Результати поточного контролю знань здобувачів вносяться до журналу обліку роботи академгрупи і враховуються під час виставлення підсумкового балу з навчальної дисципліни.

Відповідно до видів контролю набутих здобувачем знань та вмінь передбачається використання поточних оцінок, а також підсумкової (залікової) оцінки. Підсумкова оцінка визначається в балах як сума підсумкових модульних оцінок, отриманих за засвоєння усіх модулів.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів на практичних заняттях, виконання самостійної роботи

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
4 бали	Здобувач має розгорнуті відповіді на всі питання практичного заняття; володіє гнучкими знаннями не лише в межах вимог навчальної програми, але й використовує додаткові матеріали, аргументовано застосовуючи їх у різних ситуаціях; уміє знаходити інформацію та аналізувати її; ставити і розв'язувати проблеми, у командній роботі займає лідерські позиції; виступаючи з доповіддю на практичному занятті, вміло організовує дискусію між учасниками заняття; вільно тримається перед аудиторією; дотримується культури мовлення.

3 бали	Здобувач добре володіє вивченим матеріалом у межах програми, застосовує знання під час вирішення практичних завдань, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією, має розгорнуті відповіді на всі питання практичного заняття, бере активну участь у командній роботі, в обговоренні питань практичного заняття та виступає з доповіддю, але відчуває скованість перед аудиторією, під час доповіді користується конспектом.
2 бали	Здобувач правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, бере активну участь в обговоренні питань практичного заняття, вміє працювати в команді, дотримується послідовності у викладенні матеріалу. Разом з тим, у відповіді допускає неточності, окремі відповіді на питання практичного заняття відсутні, відчуває скованість перед аудиторією, читає з конспекту та допускає порушення правил ділового мовлення.
1 бал	Здобувач бере участь в обговоренні питань практичного заняття, має елементарні, фрагментарні уявлення про об'єкт вивчення теми, працює в команді, але повної розгорнутої відповіді на всі питання практичного заняття немає, не дотримується культури мовлення.

Оцінювання виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ)

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується під час підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів з дисципліни.

№ з/п	Критерії оцінювання	Кількість балів
1.	Якість оформлення ІНДЗ	0–2
2.	Логічність і послідовність викладення матеріалу	0–2
3.	Повнота розкриття теми	0–4
4.	Самостійний і творчий підхід до аналізу проблеми, яка досліджується	0–4
5.	Грамотність тексту	0–2
6.	Посилання на першоджерела	0–2
7.	Ґрунтовний висновок	0–1
8.	Своєчасність здачі ІНДЗ	0–1
Загальна кількість балів		18

Здобувач також має можливість отримати додаткові бали (інші види робіт) за наявності результатів навчання, отриманих у **неформальній освіті** (стажування, тренінги, участь у конференціях, семінарах та ін.) та інформальній освіті (самоосвіта).

Інформація про ресурси для неформальної освіти, процедуру визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, розміщена на сайті факультету соціальної та психологічної освіти (<https://cutt.ly/eZgmfn5>).

Дотримання принципів та правил академічної доброчесності передбачає самостійне виконання завдань до практичних занять, завдань самостійної роботи, завдань до ІНДЗ, підготовки до підсумкового контролю, визначених Кодексом академічної доброчесності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Уманському державному

педагогічному університеті імені Павла Тичини, Законом України «Про авторське право і суміжні права», методичними рекомендації щодо дотримання принципів академічної доброчесності на факультеті соціальної та психологічної освіти УДПУ імені Павла Тичини.

Критерії оцінювання результатів навчання (знань, умінь, навичок та компетентностей)

Оцінки	Теоретична підготовка	Практичні уміння і навички
Високий, А, 90 – 100, відмінно	Здобувач має глибокі, міцні і системні знання навчальної дисципліни, вміє синтезувати знання із окремих тем; використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь Здобувача відрізняється точністю формулювань, логікою, системністю узагальненості знань.	Здобувач самостійно орієнтується в потоці інформації з дисципліни; здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. При підготовці до практичних занять Здобувач дотримується всіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати.
Вище середнього, середній В, С, 75 – 89; дуже добре, добре	Здобувач знає і може самостійно визначити основні ідеї і категорії навчальної дисципліни; може синтезувати знання із окремих тем, давати точні формулювання. Здобувач може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.	Здобувач самостійно виконує завдання, передбачені програмою дисципліни, володіє базовими навичками обґрунтувати застосування основних положень курсу, пов'язати їх із власною дослідницькою та професійною діяльністю, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату. При виконанні завдань практичних занять Здобувач може самостійно виконати роботу в повному обсязі й зробити правильні висновки
Достатній, Д, Е, 61 – 74, задовільно, достатньо	Здобувач відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення навчальної дисципліни; допускає неточні і не повні відповіді, не чітко їх формулює, робить окремі помилки у відповіді, але може їх усунути під керівництвом викладача, недостатньо володіє термінологією.	Здобувач може виконувати найпростіші завдання, але не спроможний самостійно висвітлити загальні питання; робить висновки, але не розуміє як застосувати теоретичний матеріал у науково-дослідницькій та професійній діяльності.
Початковий, Fx, F 1 – 60, незадовільно	Відповідь здобувача при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена	Допускає істотні помилки, невпевнено, з великими утрудненнями виконує практичні завдання.

	<p>нечіткими уявленнями щодо курсу, який вивчається. У відповіді цілком відсутня самостійність. Здобувач знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення.</p>	
--	---	--

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль 1																	Мо- дуль 2 (ІНДЗ)	Під- сум- ковий конт- роль	Су- ма
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	МК1	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	МК2	18	10	100
4	4	4	4	4	4	4	6	4	4	4	4	4	4	4	4	6			

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для заліку	
90–100	зараховано	
82–89		
75–81		
69–74		
60–68		
35–59	не зараховано з можливістю повторного складання	
1–34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

13. Рекомендована література

Основна

1. Шаповалова Т. В. Економічні основи соціального забезпечення : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 128 с.
2. Кліменко О. М. Соціальна економіка : навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2013. 148 с.
3. Калінеску Т. В., Шаповалова Т. В., Ліхоносова Г. С. Фінансове забезпечення соціальної допомоги : підручник. Луганськ : Видавництво СНУ ім. Даля, 2013. 360 с.
4. Інвестиційна політика в соціальних закладах: підручник / Т. В. Калінеску, Т. В. Шаповалова, Г. С. Ліхоносова. Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. 456 с.

5. Шевченко О. О. Соціальна економіка : навч. посіб. Краматорськ : ДДМА, 2008. 59 с.
6. Кілей Ю. Г. Соціальна статистика : навч. посіб. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. 239 с.
7. Калінеску Т. В., Шаповалова Т. В., Ліхоносова Г. С. Соціальний аудит та інспектування : підруч. Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. 382 с.
8. Ганслі Теренс М. Соціальна політика та соціальне забезпечення ринкової економіки: пер. з англ. Київ : Основи, 2016. 130 с.
9. Костючков С. К. Основи соціальної держави та громадянського суспільства : навч. посіб. Херсон : Айлант, 2016. 256 с.

Допоміжна

1. Бержанір А. Л., Чирва Г. М. Методологія теоретичних досліджень корпоративної соціальної відповідальності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 21. С. 122–125.
2. Бержанір А. Л. Інституційне становлення соціально відповідального бізнесу в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 40. С. 30–34.
3. Балтачєєва Н. А. Теорія та практика формування і реалізації соціальної політики в Україні : монографія. Донецьк : ДонНУ, 2010. 433 с.
4. Корнієнко О. В. Проблеми бюджетного фінансування соціальної сфери та шляхи вирішення. *Економічний простір*. 2011. Вип. 46. С.172–179.
5. Павлюк К. В., Степанова О. В. Модернізація системи соціального захисту в контексті накопичення соціального капіталу в Україні. *Фінанси України*. 2012. № 6. С. 15–29.
6. Флорескул Н. П. Система соціального захисту населення як чинник формування соціальної держави. *Вісник КНТЕУ*. 2009. № 2. С. 34–46.
7. Кичко І. І. Страхування як елемент фінансового механізму соціального захисту. *Фінанси України*. 2005. № 4. С. 148–153.
8. Грушко В. І. Пенсійна система України : навч. посіб. Київ : Кондор, 2006. 336 с.
9. Бичков С. І. Теоретичні аспекти формування системи соціального забезпечення. *Державне управління: теорія та практика*. 2006. № 1. С. 86–91.
10. Лібанова Е. М., Палій О. М. Ринок праці та соціальний захист. Київ : Генеза, 2004. 491 с.
12. Москаленко В. В. Сутність соціального захисту та його місце в політиці соціальної держави. *Наукові записки НаУКМА*. Т.21. Політичні науки. 2003. С. 41–44.
13. Бендасюк О. Державне управління соціальним захистом населення в умовах ринкової економіки. *Галицький економічний вісник*. 2010. № 1 (26). С. 123–126.
14. Борецька Н. П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми. Донецьк : Янтра. 2001. 352 с.

15. Соціальний захист населення України: монографія / за ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. Київ : НАДУ, 2009. 184 с.

13. Руженський М. М. Система соціального захисту населення у транзитивному суспільстві: монографія. Київ : ІПК ДСЗУ, 2006. 384 с.

14. Лібанова Е. М. Пенсійна реформа в Україні : напрями реалізації : монографія. Київ : Ін-т демографії та соц. дослідж., 2010. 269 с.

15. Кочемировська О. А., Пищуліна О. М. Основні напрями оптимізації системи соціального захисту в Україні. Київ : НІСД, 2012. 54 с.

16. Баранник Л. Б. Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення: теоретичний аспект. *Вісник ДДФА. Економічні науки*. 2014. № 1. С. 8–15.

17. Стеценко Т. О. Фінансові аспекти забезпечення соціального захисту населення в умовах суспільної трансформації. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2008. № 1 (80). С. 130–136.

18. Кравченко М. В. Система соціального захисту населення як об'єкт державної політики : методологія та практика : монографія Київ : Інформаційно-аналітичне агентство, 2012. 451 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Центральна наукова бібліотека ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>.

2. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua>.

3. Наукова бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т. Шевченка. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>.

4. Бібліотека Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича. URL: <http://www.inst-ukr.lviv.ua/>.

5. Електронні ресурси наукової бібліотеки УДПУ імені Павла Тичини. URL: http://udpu.org.ua/viewpage.php?page_id=79.

6. Студентська електронна бібліотека. URL: <http://chitalka.info/>.

7. Українська електронна бібліотека підручників. URL: <http://pidruchniki.ws/>.

8. Неформальна освіта. Сайт факультету соціальної та психологічної освіти УДПУ імені Павла Тичини. URL: <https://is.gd/IjO2Ju>.

9. The International Association Of Schools Of Social Work (Міжнародна асоціація шкіл соціальної роботи). URL: <https://bit.ly/2ZYWK0N>.

Викладання дисципліни підкріплено курсом, розміщеним у Інформаційно-освітньому середовищі для студентів очної та заочної (дистанційної) форм навчання УДПУ за посиланням <https://moodle.dls.udpu.edu.ua/course/view.php?id=5513>.